

Cronica de artă

Despre pictori și tablouri
în paginile gazetelor românești
din veacul al XIX-lea (1860–1900)

Cronica de artă

Despre pictori și tablouri
în paginile gazetelor românești
din veacul al XIX-lea (1860–1900)

Editor:
Lidia Trăușan-Matu

Vol. II

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2018

DTP și copertă:
Francisc Baja

Redactor:
Iulia Pop

© Lidia Trăușan-Matu, 2018

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cronica de artă : despre pictori și tablouri în paginile gazetelor românești
din veacul al XIX-lea : 1860-1900 / ed.: Lidia Trăușan-Matu. - Cluj-Napoca:
Mega, 2017-2018
2 vol.
ISBN 978-606-543-818-7
Vol. 2. - 2018. - Index. - ISBN 978-606-543-946-7

I. Trăușan-Matu, Lidia (ed.)

75

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	11
Aman ♦ <i>Despre pictură</i>	14
Aman ♦ <i>Despre pictură (Urmare)</i>	19
N. Predescu ♦ <i>Tablourile espuse în salele Academiei în 1864. Cele espuse în salonul de la Ministeriul Cultelor la 25 aprilie, 1865. D-nii Aman, E. Crezzulescu, Honoré Olivier, Tătărescu, Trenc Heinric, Panaiteanu Bardasari</i> ..	26
N. Predescu ♦ <i>Tablourile espuse în salele Academiei în 1864. Cele espuse în salonul de la Ministeriul Cultelor la 25 aprilie, 1865. D-nii Aman, E. Crezzulescu, Honoré Olivier, Tătărescu, Trenc Heinric, Panaiteanu Bardasari. (urmare)</i>	32
Rocărescu ♦ <i>Expozițiunea</i>	37
Rocărescu ♦ <i>Expoziția de tablouri. D-nii T. Aman, G. Tătărescu, H. Trenc, C. Lecca, C. Stăncescu</i>	43
Rocărescu ♦ <i>Expoziția de tablouri. D-nii T. Aman, G. Tătărescu, H. Trenc, C. Lecca, C. Stăncescu</i>	51
D. Stăncescu ♦ <i>Belle-arte. Mișcarea artistică în România în anul 1866</i>	55
<i>Expozițiunea artiștilor români în viață</i>	61
<i>Expozițiunea artiștilor români în viață</i>	64
<i>Expozițiunea artiștilor români în viață</i>	68
P. Verussi ♦ <i>Despre Arta Națională</i>	73
P. Verussi ♦ <i>Despre Arta Națională (Urmare)</i>	86
P. Verussi ♦ <i>Despre Arta Națională. III (Sfârșit)</i>	98
A.G. Suțu ♦ <i>Studiu asupra bisericii Trei-Ierarchi din Iași</i>	105
A.D. Xenopol ♦ <i>Idealismu și Realismu</i>	114

<i>Pictura</i>	119
C. Petrescu ♦ <i>Concepțiunile artistice. I</i>	120
C. I. Stăncescu ♦ <i>Muzeele noastre de Pictură și de Sculptură. Operele d-lui N. Grigorescu în Muzeul de pictură din București</i>	126
N. Ținc ♦ <i>N. Luchian (1821–1893)</i>	135
Delavrancea ♦ <i>Trei artiști în Palatul Atheneului: Eugeniu Voinescu, Juan Alpar, Artachino</i>	137
P. Zosin ♦ <i>Expoziția Artiștilor Independenți</i>	142
A ♦ <i>Cronica</i>	145
A. Costin ♦ <i>Expoziția Grigorescu</i>	147
I. Mincu ♦ <i>Școalele noastre de Arte Frumoase. I</i>	153
A. Costin ♦ <i>Expoziția artiștilor în viață. Teatrul Național</i>	162
Ipolit Strâmbulescu ♦ <i>Din Munchen</i>	165
N. Petrașcu ♦ <i>Ioan Georghescu</i>	173
A. Costin ♦ <i>Theodor Aman</i>	176
D.C. Ollănescu ♦ <i>Discursul D. Ollănescu, comisarului general al Expozițiunii Române la Paris, la deschiderea Expoziției artiștilor în viață de la Ateneu</i>	180
I. Mincu ♦ <i>Expoziția artiștilor în viață</i>	182
N. Petrașcu ♦ <i>Expozițiunea Grigorescu</i>	190
C.I. Stăncescu ♦ <i>Ioan Andreescu</i>	194
A. Costin ♦ <i>Pictura și sculptura română la Expozițiunea din Paris</i>	205
I. Mincu ♦ <i>Expoziția de pictură George Petrașcu</i>	210
I. Mincu ♦ <i>Expozițiunea de arhitectură P. A. Antonescu</i>	213
N. Petrașcu ♦ <i>Expozițiunea Grigorescu</i>	216
N. Petrașcu ♦ <i>Două tablouri de Andreescu</i>	220
A. Costin ♦ <i>Expoziția unui grup de artiști</i>	223
Delavrancea ♦ <i>Expozițiunea de pictură N. Grant</i>	225
<i>Grigorescu</i>	227
A. Costin ♦ <i>Expozițiunea Tinerimii Artistice (1 martie – 1 aprilie)</i>	233
A ♦ <i>Expoziția Luchian</i>	236

N. Petrașcu ♦ <i>A doua expozițiune a „Tinerimii Artistice”</i>	237
Sanzio ♦ <i>Expoziția Galeota</i>	245
N.C. ♦ <i>Expozițiunea de tablouri a pictorului G. Petrașcu</i>	247
N. Petrașcu ♦ <i>Expozițiunea pictorului G. Petrașcu. Epilog</i>	249
Sybil ♦ <i>Tinerimea Artistică. Privire retrospectivă</i>	260
C.I. Prodan ♦ <i>Expozițiunea a IV-a a societății «Tinerimea Artistică»</i>	263
N. Petrașcu ♦ <i>O Expoziție retrospectivă Grigorescu</i>	266
A. Costin ♦ <i>Câteva tablouri mai vechi</i>	270
A. Costin ♦ <i>Expozițiunea Tinerimii artistice – 1906 –</i>	274
William Ritter ♦ <i>Pictura și sculptura la expoziția jubilară din București</i>	279
Olimp Grigore Ioan ♦ <i>Note de artă. Expoziția d-lui G. Petrașcu</i>	284
Sanzio ♦ <i>Expoziția „Tinerimii Artistice”</i>	288
V. Stroe ♦ <i>Expoziția de arte „Ileana”</i>	294
V. Stroe ♦ <i>Expoziția de arte „Ileana”</i>	295
Const. Gr. Lahovary ♦ <i>Despre câteva considerațiuni asupra artei</i>	300
Baltazar ♦ <i>Arta și Religia</i>	304
Pan O ♦ <i>Pictura în Palatul Artelor</i>	307
Direcțiunea ♦ <i>Rostul mișcării artistice</i>	315
Constantin Stăncescu ♦ <i>Starea înfloritoare a Teatrului și Picturii în București. Scrisoare către A. D. Atanasiu, Iași. București – Joi 27 decembrie 1907</i>	319
Iulius Reiniche ♦ <i>Arta, la noi în țară, este apretuită de marele public sau nu?</i> ...	321
A.D. Atanasiu ♦ <i>Din istoricul pinacotecilor. Introducere</i>	323
A.D. Atanasiu ♦ <i>Din lipsurile școalei Artelor-Frumoase din Iași</i>	328
A.D. Atanasiu ♦ <i>Arta și domnul Ilie B(ărbulescu)</i>	333
A.D. Atanasiu ♦ <i>Expoziția pictorului Strâmbulescu</i>	338
A.D. Atanasiu ♦ <i>Din istoricul Pinacotecei din Iași</i>	339
A.D. Atanasiu ♦ <i>Din istoricul Pinacotecei din Iași – Urmare –</i>	344
A.D. Atanasiu ♦ <i>Din istoricul Pinacotecei din București</i>	347
Vasile Ravici ♦ <i>Expozițiunea Societății Tinerimea Artistică (la Ateneul din București – aprilie 1909)</i>	351

A.D. Atanasiu ♦ <i>Din istoricul Pinacotecei din București (urmare)</i>	357
A.D. Atanasiu ♦ <i>Din istoricul Pinacotecei ieșene. Scrisori din corespondența lui Gh. Asachi către Gh. B. Panaiteanu.</i>	363
Juarez Movilă ♦ <i>Expoziția cercului artistic.</i>	371
Juarez Movilă ♦ <i>Artele în Biserică.</i>	374
Revista poporului ♦ <i>Emanuel Bardasare Panaiteanu.</i>	378
<i>Indice de nume.</i>	383

*Memoriei părinților lui Ștefan: Ștefana, Stanca și Dimitrie,
care mi-au lăsat câteva obiecte frumoase.*

Notă asupra ediției

Acesta este cel de-al doilea volum care recuperează „cronica de artă” din presa românească a veacului al XIX-lea. Cel dintâi a apărut la Editura Mega, Cluj-Napoca, în 2017, cu titlul *Cronica de artă. Despre pictori și tablouri în paginile gazetelor românești din veacul al XIX-lea (1860–1900)*.

Volumul de față cuprinde un număr important de texte despre artiștii și arta plastică din spațiul românesc, apărute între 1860 și 1900, identificate de noi în următoarele reviste și gazete: *Revista Carpaților, Trompeta Carpaților, Atheneul român, Pressa, Convorbiri literare, Amicul artelor, Voința națională, Revista orientală, Literatura și arta română, Viața nouă, Revista idealistă, Arta românească, Gazeta artelor, Revista nouă, Revista poporului*. Textele au fost semnate de cronicari foarte diferiți ca stil și anvergură profesională (jurnaliști, scriitori și istorici, critici de artă, pictori și arhitecți, medici, economiști și avocați) și par să se fi născut dintr-o triplă ambiție a autorilor, și anume: (1) să-i aducă pe cititori cât mai aproape de pictori și tablourile lor, (2) să inițieze publicul amator în limbajul artei și (3) să conserve intacte emoția, plăcerea sau neplăcerea încercate de ei la vizitarea unei expoziții temporare sau a unui muzeu. Deși cheia cronicilor trebuie să fi fost punerea în valoare a picturilor și a oamenilor care le-au realizat, ele sunt încărcate cu detalii privitoare la biografiile artiștilor, la poveștile din spatele picturilor, la expozițiile de artă și grupările de artiști, la piața de artă și colecționarii cei mai cunoscuți din epocă.

Legat de formatul editării, la fel ca în primul volum, am inventariat gazetele în ordinea în care au apărut pe piață și le-am urmărit

rubricile dedicate picturii până la dispariția sau prima lor suspendare. Acesta este motivul pentru care frontiera 1900 a fost depășită în cazul a două-trei publicații. De asemenea, am ales să publicăm textele integral, în ordinea cronologică dată de gazetele care le-au găzduit. (Nu și ilustrațiile. Din rațiuni ce țin de exigențe editoriale am renunțat la reproducerea lor.) La finalul fiecărui text am precizat numele întreg al gazetei sau al revistei, numărul, data (acolo unde a fost precizată) și anul apariției, precum și paginile textului reperabil în publicația inițială. În transcrierea textelor am preferat să nu alterăm structura frazei din textul original. Procedând în felul acesta am dorit să păstrăm înfățișarea autentică a documentului și savoarea limbajului de epocă. Intervențiile pe care noi le-am făcut sunt punctuale și de neeludat: după fiecare vocală accentuată (ó și é) am adăugat litera *a*. De pildă, cuvinte de felul *ómeni*, *póte*, *seriósă*, *persónă*, *popóre*, *nóstre* sau *acésta* le-am ortografiat *oameni*, *poate*, *serioasă*, *persoană*, *popoare*, *noastre* și *aceasta*. Litera *q* a fost transcrisă *c*, iar grupul *cs* a devenit *x*. În felul acesta, cuvinte de genul *aquarelă* și *conecsia* se transformă în *acuarelă* și *conexia*. Literele duble din cuvinte de tipul *atentțiune*, *assemănarea*, *neassemănări*, *assemine*, *essactă*, *dessemn*, *necessitate*, *differă*, *copprinsu* au fost îndepărtate, iar cuvintele ortografiate astfel: *atențiune*, *asemănarea*, *neasemănări*, *asemine*, *esactă*, *desemn*, *necesitate*, *diferă*, *copprinsu*. Din cuvintele *architectură*, *architect*, *paroch*, *parochul* am înlăturat consoana *c* și cuvintele au devenit *arhitectură*, *arhitect*, *paroh*, *parohul*. La litera *u* de la final unor cuvinte am renunțat. Astfel, cuvinte precum *frumosu* devine *frumos*, *putemu* devine *putem*, iar *urātu* numai *urât*. O serie de cuvinte au fost transcrise conform normelor actuale: am ortografiat *femeie* în loc de *femea*, *viața* în loc de *vieața*, *țarancă* în loc de *țarancea*, *țării* în loc de *țarei*, *linii* în loc de *liniele*, *ieșind* în loc de *eșind*, *neiertată* în loc de *neertată*, *iaca* în loc de *eaca*, *crucii* în loc de *crucei*, *aleile* în loc de *aleele*, *alcătuiau* în loc de *alcătueau*, *fața* în loc de *facia*, *zăpezii* în loc de *zăpedei*, *trebuie* în loc de *trebuie*, *complet* în loc de *complect*. De asemenea, greșelile de ortografie au fost înlăturate tacit, iar cuvintele compuse le-am scris conform regulilor actuale: *de o potrivă* devine *deopotrivă*, *drept unghiulară* devine *dreptunghiulară*, *de cât* devine *decât*, *în avuțesc*

devine *înavușesc*, *numai decât* devine *numaidecât*, *nici o* devine *nicio*, *nici un* devine *niciun* etc. O ultimă observație: notele de subsol ale editorului se deosebesc de cele ale autorului textului prin precizarea *n. ed.*, scrisă în paranteză, la finalul notei din text.

Volumul acesta nu ar fi fost posibil, în această formă, fără sprijinul esențial al unor profesioniști de la Biblioteca Academiei Române din București (mai exact, doamna Lenuța Mitrea și domnul Cătălin Mirea) și de la Biblioteca Facultății de Istorie din București (doamnele Mihaela Harnagea și Niculina-Violeta Nicolescu). Exprim aici toată gratitudinea mea. De asemenea, mulțumirile mele se îndreaptă către Editura Mega, domnii Cristian Sincovici și Francisc Baja, pentru apariția volumului. Cu profesorul Alin Ciupală am purtat îndelungi discuții pe seama editării volumului. Îi mulțumesc pentru idei, sfaturi și răbdare.

Lidia Trăușan-Matu